

Een dagje vogelen

Ferdy Hieselaar

Als ik de gordijnen opendoe zie ik dat het een mooie dag gaat worden. Vandaag ga ik met Roy Slaterus vogelen in de regio. Wel vroeg op want Roy wil graag vroeg beginnen. Om 7 uur staat Roy voor de deur met zijn auto en nadat ik de planten water gegeven heb ga ik naar beneden, gooi mijn rollator in de kofferbak en stap in. We kunnen weg. Ons reisdoel is de Sneeuwgangs in de Heksloot. Voor nr. 89 stoppen we en al snel komt Froukje naar buiten met al haar apparatuur. "Komt je opa ook nog?" "Ja, hij komt er zo aan. Hij is niet zo snel meer ter been." Na een kwartiertje (hij moest nog even naar het toilet) komt opa naar buiten. Froukje is aanstormend talent van de VWG en kleindochter van coryfee Hans Groot. Ze is vereerd dat zij met zo'n stel oude rotten in het vak mee mag en wij zijn blij want dan zien en horen (nou ja, horen...) wij op onze oude dag ook nog eens wat. We beginnen met een klein rondje door de Heksloot, want deze woonwijk herbergt een tegenwoordig vrij zeldzame soort: de Huismus. Froukje weet nog een aantal paartjes in deze wijk uit de jaren '30. Het is maar goed dat ze toen allerlei voorzieningen aangebracht hebben voor broedvogels anders waren Huismus en Gierzwaluw de Kuifleeuwerik gevolgd in zijn trieste lot.

Na de Huismus ingetikt te hebben (ik wilde nog beginnen met: vroeger ..., maar hou mijn mond maar want dat klinkt zo oud) gaan we langs het Wijkermoeras. Dit moeras is tien jaar geleden ontstaan na de doorbraak van de Noordzeekanaaldijk en dient als compensatie voor de direct ten oosten van het moeras aangelegde Europahaven. Het moeras is ondanks zijn korte bestaan al beroemd om zijn vogelbevolking met broedende Roerdomp, Porseleinhoen, Kleinst Waterhoen en Buidelmezen. Op de hoogspanningsmast zit een Slechtvalk naast zijn nestkast. En dan te bedenken dat deze soort 50 jaar geleden zo zeldzaam was dat sommige vogelaars vrijwel elke dag verslag deden van de activiteiten van het handjevol overwinterende vogels! De getijdenbeweging vanuit het Noordzeekanaal zorgt ervoor dat het moeras niet dichtgroeit. De slibkantjes van het moeras zijn ook erg goed voor foeragerende steltlopers; nu lopen er diverse Zwarte Ruiters en enkele Lepelaars. De laatste hebben afgelopen jaar voor het eerst gebroed in het gebied. We verlaten dit vooral in de broedtijd erg interessante gebied en rijden via de Noordzeekanaalweg richting IJmuiden. Het is mooi zonnig vandaag dus we hoeven de reserveaccu's waarschijnlijk niet aan te spreken en kunnen de hele dag op de zonnecellen rijden.

Het laatste deel van de route gaat door een stuk duingebied bij de vroegere IJmuiderslag. Froukje wijst ons op een Paapje bovenin een struikje. Nu kan ik het niet laten: "Vroeger was dit nog een gewone broedvogel in ons duingebied. Ik kan me nog herinneren dat de VWG een totale regio-inventarisatie van deze soort uitgevoerd heeft. Volgens mij komt het door de grootscheepse ontstruiking die die natuurbeheerders' 50 jaar geleden in het duingebied uitgevoerd hebben." "Nou, bij het Kennemermeer broeden ze nog steeds hoor", zegt Froukje corrigerend.

Aangekomen bij het Kennemermeer stappen we uit de auto. Wat is dit toch een mooi gebied geworden! Alle plannen van de gemeente Velsen werden toch maar mooi ondermijnd toen de zeeleep tijdens die gigantische stormvloed van 20 jaar geleden doorbrak en van het Kennemermeer een primaire duinvallei maakte. Daarvoor zorgde de zoete kwel uit de duinen er al jaren voor dat de bouwplannen van de gemeente Velsen voor het gebied geen doorgang konden vinden. Nu valt het eindelijk onder de Natuurbeschermingswet en kunnen weer en wind hun gang gaan in het gebied. Snel gekoloniseerd door de populaties uit de natte duinen herbergt het gebied nu diverse paartjes Bruine Kiekendief, Roerdomp, Roodmus en Porseleinhoen. Blauwe Kiekendief is een schaarse broeder en sinds een paar jaar broedt in de blauwe reigerkolonie in de abelen van de Kunstenaarduintjes een klein aantal Kleine Zilverreigers. Roy hoort een Grote Pieper overkomen. Met zijn 73 jaar hoort hij nog het best van de drie oude knarren, hetgeen trouwens altijd al zo geweest is. Ik was te druk bezig met het uitladen van mijn rollator. Ik heb er wel een slimmigheidje op gebouwd: het dient meteen als een steun voor al mijn apparatuur.

Hans en ik scannen het meer, terwijl Roy en Froukje de bosjes in gaan (sommige dingen verloor je nooit). Op hetzelfde moment stoten Hans en ik elkaar aan: op het meer dobbert een wat onbestemde meeuw. Snel roepen we de anderen erbij. "Wat denken jullie ervan?" "Ja, zou wel eens een oostelijke Zilver kunnen zijn." "Zullen we de DNA-spectrometer erop zetten?" vraagt Froukje. "Neel", roepen wij gedrieën in koor. "Laten we het eerst op de 'gewone' manier proberen." "O, op de ouderwetse manier dus", mompelt Froukje. "Ik denk in ieder geval een erg oostelijke, dus een Vega- of Barabameeuw". "Goh, hoe zat dat ook alweer met de kenmerken? Roy, heb jij die paraat?" "Ja natuurlijk," zegt Roy en start meteen zijn mobiele PC op. Na al die jaren is het nog steeds lastig zoeken op het internet. "Probeer Lajo-online.com eens," oppert Hans. "Jeetje, dat is wel de 'Zien is kennen' van het internet, hoor! Kijk maar eens op meeuwendeterminatie.nl." "Nou, da's lekker, in het laatste artikel van Offerreins (jr. red.) et al staat dat geen enkel kleedkenmerk doorslaggevend is." Hoe goed we het ook proberen, we komen er zo dus niet uit. We willen het niet graag toegeven maar vragen Froukje uiteindelijk om de doorslag te geven met de DNA-spectrometer. Dit apparaat is vijf

jaar geleden ontwikkeld om soorten op naam te kunnen brengen die op grond van kleedkenmerken niet van elkaar te onderscheiden zijn. Deze soorten zijn ontstaan door splitsing van een soort op grond van verschillen in zang, balts en/of DNA. Beruchte complexen zijn zo ontstaan waar het meeuwencomplex natuurlijk een al heel lang bekend voorbeeld van is. Er zijn echter ook andere complexen ontstaan waar weinigen dit verwacht hadden. Zo is de Tjiftjaf een bekend voorbeeld, of eigenlijk zou ik moeten zeggen het complex van de Bostjif, de Tuintjif en de Struiktjif tegenover het complex van de Fennoscantjaf, de Meditjif en de Taigatjaf. Wat een walgelijk modernistische namen ook, wij ouwetjes noemen ze nog steeds de Tjiftjaf en respectievelijk de noordelijke, de Iberische en de Siberische Tjiftjaf!

Terug naar de DNA-spectrometer. Froukje brengt het apparaat in stelling en richt het op de bewuste meeuw. Na wat gezoem verschijnt de naam van de vogel op het display. Het is een Vegameeuw! Dit is toch wel een leuke waarneming voor Nederland en pas de tweede voor de regio Zuid-Kennemerland. "Boeddha, dat is sluw!", roept Froukje meteen. "Sluw?", denk ik. "Vet, tof", antwoordt Roy op mijn vragende blik. "Is dat ding wel betrouwbaar?" "Ja opa, dit is de nieuwste versie en die is uitgebreid getest op het moeilijkste complex, dat van de winterkoninkjes, en toen bleek het apparaat in 99% van de gevallen juist te zijn." "Nou, voor mij is een winterkoning nog steeds een Winterkoning", mompelt Hans. Ik ben het helemaal met hem eens. Roy houdt zich op de vlakke. Het vogelen is een stuk moeilijker geworden na invoering van het ecopulistisch soortconcept.

Roy zorgt ervoor dat de waarneming snel doorgegeven wordt. Hij gebruikt daarvoor de hypercomlink in de auto waarbij hij alleen maar de soort hoeft in te spreken. Hierna wordt via GPS-bepaling van Roy's comlink en de webcam met superzoom een digitaal beeld van de Vegameeuw met exacte locatie aan alle geabonneerden op (in dit geval) het supersoortennet gestuurd. Via een digitale mobiele link komt ook een plaatje van de vogel direct op Internet te staan; we besluiten voor de 'kritische deskundigen' ook het spectrogram op de internetpagina te zetten. Naast het supersoortennet (voor het 1^e tot 10^e geval van een soort voor Nederland) bestaat er het zeldzaamhedennet en het leuke-waarnemingennet. Hans, Roy en ik zijn als oudgedienden alleen geabonneerd op het supersoortennet; Froukje is als nieuwkomer wegens geldgebrek alleen verbonden aan het leuke-waarnemingennet (wel eens schamper het krentjesnet genoemd). Daarnaast hebben we alle vier een regiopieper: een zwaar verouderd systeem waar soort, locatie en afzender met een mobiele telefoon doorgegeven moeten worden.

Binnen een half uur landt er een helikopter op de parkeerplaats en Christine van Leeuwen (we herinneren ons haar na zijn pensionering naar Nashville verhuisde vader nog goed) stapt uit. Christine is als 'eeuwige tweede' Roy's grootste concurrent voor de nr.1-positie op de

Nederlandse lijst en gaat met een helikopter langs alle superzeldzaamheden in Nederland; ze kan zich de helikopter veroorloven omdat zij in haar werkzaam leven een zeer succesvol zakenvrouw in domeinnamen was. Nu zijn haar ogen erg slecht (te vaak en te lang achter de PC gezeten) en worden de vogels haar aangewezen door haar personal assistent (PA). Met de verruimde telregels mag dat tegenwoordig. Het is zelfs zo dat er mensen zijn die hun PA's met webcams op soorten af sturen en zelf thuis achter hun beeldscherm de soorten 'vetten'! Dit is een modernistische term voor de oude termen scoren en intikken. Het is onduidelijk hoe de term ontstaan is: vanwege de begin deze eeuw veel gebruikte term 'vet' voor leuke zaken of vanwege de eind vorige eeuw bekende term 'een vette bek halen', doorgaans gebezigd na het zien van een nieuwe soort. Het beeld moet overigens wel van je eigen PA afkomstig zijn, omdat het anders wel erg simpel zou worden want vrijwel elke vogelaar is uitgerust met een webcam met superzoom. Het enige voordeel is dus dat je er zelf niet heen hoeft. Toch weet Roy deze mensen, waar Tim Steinhaus wel een sprekend voorbeeld van is, nog steeds achter zich te houden door zelf in het veld soorten te ontdekken die soms weer heel snel verdwenen zijn, zoals de eerste Vegameeuw voor Nederland. Daarmee is hij met 542 soorten in Nederland (ja, het ecopopulistisch soortconcept heeft heel wat gevolgen gehad) nog steeds de nr. 1. Roy lijkt zo een echte veldvogelaar, maar 90% van zijn vogeltijd laat hij zich rondracen, en soms -vliegen, door Nederland (maakt niet uit door wie) om door anderen ontdekte soorten in te tikken. Ach ja, tijden veranderen, maar mensen niet ... Ons hele gezelschap is overigens een illuster gezelschap: Hans en ik staan ex aequo nr. 1 op de regiolijst met 395 soorten en Froukje is de "Jonge Hond" (lijst voor vogelaars onder de 25) met de meeste soorten in Nederland, een voor ons nog schamele 403 soorten.

We laten Christine achter bij de meeuw (haar 540^e) en gaan snel verder want binnen een uur staan hier waarschijnlijk 1500 mensen naar de meeuw te kijken. Ik kan gelukkig ook nog langs het Kennemermeer lopen want er zijn mooie plankierpaden aangelegd waardoor je zelfs dicht langs de moerasvegetatie kan lopen. Ik zie een Waterrietzanger in de biezen, de anderen kijken er maar even naar en lopen door; het is een algemene doortrekker tegenwoordig. Of eigenlijk: hij wordt vooral vaker gezien door de vele vogelaars met hun topverrekijkers en andere gadgets en door de klimaatverandering trekt hij tegenwoordig vooral in september-oktober door.

Vogelen is tegenwoordig een veel uitgeoefende hobby. Op een zeldzame vogel komen al snel een paar honderd personen af en op zo'n zeldzaamheid als een Vegameeuw zo'n 1500 binnen een dag en tot meer dan 2000 als de vogel langer blijft rondhangen. Je kunt niet meer in de duinen rondlopen zonder diverse vogelaars tegen te komen. De VWG viert

dit jaar haar 100-jarig jubileum en heeft net haar 4000^e lid verwelkomt. Een dusdanig groot aantal leden maakt ook een aantal dingen mogelijk: zo heeft de VWG 10 jaar geleden het terrein van het Kennemermeer en de ruime omgeving aangekocht en heeft zij er een vogelreservaat van gemaakt dat wel zeer geschikt is gemaakt voor vogels en voor vogelen door plankieren en allerlei kijkschermen en vogelhutten. Toch heeft de VWG ondanks haar omvang helaas een aantal belangrijke ontwikkelingen niet tegen kunnen gaan. De Zuidpier bestaat niet meer. Dit is in feite de kade geworden van de vierde haven oftewel de tweede voorhaven; bij de Noordpier ligt een groot slibdepot.

Toch lopen we (min of meer uit gewoonte) de voormalige Zuidpier een stuk af of er wellicht nog wat vogels geland zijn na de goede treknacht. "Hm, een Rosse Stekelstaart dobert op zee", mompel ik. "Zeker weten?" vraagt Hans, achterdochtig geworden door gebeurtenissen in het verleden. In dit geval klopt het. Tussen wat pallets zit een roodborst, maar welke? Een Scandinavische of een Fijnsnavelroodborst? Het vogelen is er niet simpeler op geworden de laatste jaren. We maken een digitale afdruk van de vogel en met de mobiele PC van Hans stellen we vast dat de borstkleur van de vogel valt binnen de range van Scandinavische maar de kleur van de punt van ondersnavel past op Fijnsnavel. "Opa Ferdy, pak dan even de DNA-spectrometer," zegt Froukje. Ik rommel wat in de laadbak van de rollator. Oeps, bewust/onbewust in de auto gelaten. Wat nu? Dit wordt dan een roodborst spec. Ondanks alle moderne hulpmiddelen blijven er nog steeds vogels over die niet determineerbaar zijn. Eigenlijk zijn het er meer geworden, in het veld althans. Het zal wel een Scandinavische zijn.

De vondst van de roodborst en nog een paar andere vogels, wat Zwartkoppen, een Fennoscantjaf en een Siberische Tapuit (algemene doortrekker), smaakt naar meer en Froukje stelt voor om naar het Mekka voor vogelaars te gaan, Schiphol in Zee. Dankzij de ligging ver in zee en de schaarse begroeiing met slechts een paar bosschages is het eiland naast een vliegveld ideaal om doortrekkende zangertjes en dan met name zeldzame zangertjes te ontdekken. Daarnaast is het eiland erg leuk om zeevogels te observeren. Dankzij een goede lobby bij Birdlife Nederland heeft onze VWG het eiland kunnen claimen als onderdeel van de regio en dus krijgt de VWG dankzij een groter regio-oppervlak een hogere subsidie voor vogelonderzoek van de overheid. Bijkomend voordeel is dat het eiland normaliter alleen voor passagiers bereikbaar is maar dat enkele leden van de VWG een vergunning hebben om vogelonderzoek te doen. En natuurlijk hebben wij die vergunning! Ik vind het geen prettig gebied om te vogelen omdat er geen verharde paden zijn en ik slechter vooruit kom met mijn rollator, ondanks dat ik een ATR heb (All Terrain Rollator red.); en ik ben toch al nooit zo'n voorstander geweest van veel lopen...

We stappen bij de passagiersterminal in IJmuiden op de metrolijn naar Schipholeiland (de andere lijn gaat naar het strand- en vakantie-eiland Egmond in Zee en ligt slechts twee kilometer uit de kust) en na 10 kilometer onder zee komen we aan op het eiland. We laten snel de passagiers voor andere werelddelen achter ons en lopen de vertrekhal uit. Sinds het uitbreken van de burgeroorlog in de VS vorig jaar zit de vliegtuigindustrie zwaar in het slop en gelukkig voor ons vertrekken er niet zo veel vliegtuigen meer vanaf Schipholeiland. Dat scheelt ons veel lawaai. Buiten gekomen zie ik op de verschillende richels van de gebouwen de resten en de schijfsporen van de kleine kolonie Noordse Stormvogels en Drieteenmeeuwen die hier alweer vijf jaar zit. Ooit heb ik nog eens voorspeld dat een betonwand van 30 meter hoogte bij de Zuidpier van IJmuiden een kolonie Noordse Stormvogels zou opleveren... De Nostovo was nog een nieuwe broedvogel voor Nederland, maar Drieteenmeeuwen hebben zich 50 jaar geleden al definitief gevestigd in (offshore) Nederland. De begintijd van Schipholeiland was overigens voor vogels erg leuk: ook Grote Stern, Dwergstern en Strandplevier konden toen als broedvogels aan de regiolijs toegevoegd worden. Nu is er alleen aan de zuidoostkant van het eiland een natuurcompensatieterrein waar nog kleine aantallen van voornoemde soorten broeden. De VWG ontdoet het gebied elke twee jaar van vegetatie die zich hier definitief lijkt te willen vestigen. Daarnaast zorgen zee en wind er wel voor dat het terrein open blijft.

Ons reisdoel op het grote eiland is de noordwestpunt. Hier hebben enkele leden van de VWG een paar struiken geplant die in de loop der jaren uitgegroeid zijn tot drie struikencomplexjes waar het goed toeven is voor de vogels die op zee verdwaald zijn en een toevluchtsoord zoeken (eigenlijk wat Schiphol zelf ooit in tijden van storm voor schepen is geweest...). Een meter of 50 verderop ligt een hooggelegen vlakte met een lage grasbegroeiing die zich uitstekend leent voor het herbergen van allerlei piepers, leeuweriken en gorzen. Eigenlijk is dit stuk voor vogelaars in de herfst (en eigenlijk ook in het voorjaar) een eldorado! Bosjes jassen, veldjes vegen, zeerukken: het kan hier allemaal! En dat alles onder normale omstandigheden alleen bereikbaar voor VWG-ers! Toen Pieter Thomas junior (jawel, de zoon van) hier 14 jaar geleden de eerste Petsjorapieper voor Nederland ontdekte na het wekenlang dagelijks afzoeken werd voor de ruim 2500 belangstellenden de volgende dag een excursie geregeld in overleg met de directeur van Schiphol die tevens verwoed vogelaar is (oudere leden kennen zijn vader nog als verwoed weidevogelbeschermer: het kan raar lopen in het leven). De excursie leverde helaas niet het gewenste resultaat op: de pieper was gevlogen. Het Weetje van Thomas (vernoemd naar Thomas senior, die het speciaal uit Fair Isle geïmporteerde graszaad nog gezaaid heeft) is sindsdien omgedoopt tot het Petsjoraveldje, zeker na de waarneming van de tweede en derde voor Nederland slechts twee jaar later. Bij vele gefrustreerde vogelaars staat

het veldje echter beter bekend als het Weitse van de Wanhoop, vooral omdat ook deze twee vogels niet in het veld teruggevonden konden worden en dus alleen live via de webcams van de ontdekkers op Internet gezien werden door half vogelend Nederland.

De grote aandacht voor zeldzame vogels heeft ook een apart negatief effect gehad: drie jaar geleden ontdekte een vogelaar (traditiegetrouw noemen we geen namen) een adult ♂ Roodkeelnachtegaal in zijn achtertuin. Op deze soort had heel vogelend Nederland al meer dan 50 jaar zitten wachten en dit leverde dan ook de grootste twitch aller tijden voor Nederland op: in totaal naar schatting 10000 mensen kwamen op de vogel af. Behalve dat hij zijn tuin na afloop compleet opnieuw kon beplanten leverde hem dat veel geld op (hij rekende entreegeld voor zijn tuin) en kortstondige roem als BN-er. Tot na vier maanden bleek dat de man een Roodkeelnachtegaal (wat een toeval: ook een adult ♂) had gekocht van een plaatselijke handelaar in Siberië. Uiteindelijk bekende hij dat hij, verblind geraakt door visioenen van eer, roem, reputatie en geld, de vogel had losgelaten in zijn tuin en meteen iedereen op de hoogte had gesteld. Het verhaal van de ontdekking was eigenlijk ook te mooi om waar te zijn: hij droomde 's nachts dat hij een Roodkeelnachtegaal in zijn tuin hoorde zingen, werd vervolgens wakker en hoorde een Roodkeelnachtegaal in zijn tuin zingen, die hij met een zaklamp in het donker opspoorde! Na dit voorval heeft de CDNA besloten om een subcomité op te richten dat fraude in de vogelarij dient op te sporen; dit geweten van vogelend Nederland staat onder leiding van de hoogbejaarde, bijna blinde W.T. de Nobel.

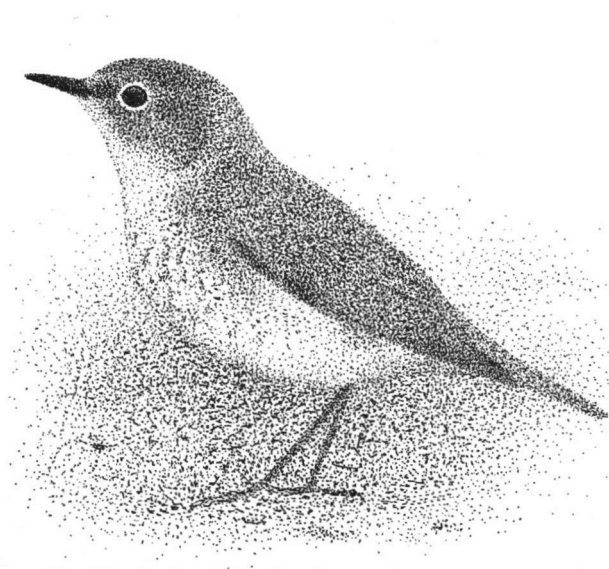
Hans installeert bij het veldje de laatste vinding op vogelgebied: de Soundsweep. Dit apparaat werkt met een zeer gevoelige microfoon die elk (vogel)geluid oppikt en registreert. De geluiden worden direct omgezet in sonogrammen, opgeslagen en vergeleken met een database met geluiden op Internet. Dit was al langer mogelijk maar de laatste uitbreiding van het apparaat is een terugkoppelmechanisme waarbij de gebruiker een aantal vogelsoorten selecteert en het apparaat een alarmgeluid produceert als in het veld een geluid opgepikt wordt dat overeenkomt met de voor die soorten bekende geluiden in de database. Kon de eerste versie slechts vijf soorten aan, de nieuwste kan al voor 15 soorten alarmeren. De doorgewinterde vogelaar ziet meteen het probleem: welke van al die leuke soorten die je zou willen ontdekken moet ik selecteren? We overleggen kort en besluiten tot een mooie mix van vijf piepersoorten, vijf leeuweriken en vijf gorzen. Schipholeiland is wel een moeilijke locatie voor de Soundsweep want elke keer als er een vliegtuig opstijgt of landt moet Hans hem tijdelijk uitzetten omdat het geluidsniveau er anders voor zorgt dat er rookslingertjes uit het apparaat opstijgen. Toch zonde voor zo'n machine van € 3000.

Na installatie gaan wij gevierden naar de bosjes en beginnen een langzame doch grondige speurtocht naar zangertjes. Ook de bosjes zijn beroemd sinds de ontdekking van reeds drie Amerikaanse zangertjes sinds het planten van de bosjes. Zo bivakkeerden er achtereenvolgens een Roodoogvireo (je zou bijna zeggen de onvermijdelijke Roodoogvireo), een Veery en een Bonte Zanger. Vandaag levert het vooral veel roodborsten (allemaal Scandinavische), Heggenmussen, Zwartkoppen en wat andere grasmussen op. Een ♀ grasmus ziet er wat verdacht uit en blijkt na zorgvuldige bestudering een ♀ baardgrasmus te zijn. Maar welke soort? Het is niet te zien. Ik probeer uiteindelijk een gedateerde machine uit die 20 jaar geleden in zwang was maar wegens onbetrouwbaarheid van de uitkomst niet veel meer gebruikt wordt: de kleurenspectrograaf. Deze maakt een digitaal beeld van de vogel en vergelijkt de kleuren en de compositie van de vogel met afbeeldingen in een database en komt met een determinatie. Na enig gezocht komt er een oplossing: onvolwassen ♂ Grasmus. Dat is in ieder geval fout want daar is de vogel te klein voor, dus nog maar een keer. Dit keer komt er Moltoni's Baardgrasmus uit. Dat zou heel leuk zijn want die is nog maar een keer eerder in de regio waargenomen, toen de 'Tachtigers' vogeltrek telden bij het voormalige 't Wed in Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Uiteindelijk geeft de vogel zelf antwoord op de vraag: zij alarmeert kort en blijkt dus geen Moltoni's te zijn. Uiteindelijk moet toch weer de nu wel meegenomen DNA-spectrometer uitkomst bieden: het blijkt een Iberische Baardgrasmus te zijn, een soort die door de klimaatverandering de afgelopen 50 jaar een stuk algemener geworden is en zelfs al in Zuid-Nederland broedt. Toch een leuke waarneming. Maar die stomme kleurenspectrograaf is meer iets voor de kleurenmens onder ons en verdwijnt nu onherroepelijk op de schroothoop.

Hans draait de SoundswEEP maar weer eens uit als er een vliegtuig opstijgt. Na enkele minuten zet hij hem weer aan en vrijwel meteen begint het apparaat te piepen. Er zit een Middelste Kortteenleeuwerik op het Petsjoraveldje. Wij hollen/lopen/'stropelen' erheen. Roy en ik komen na enkele minuten aan: mijn rollator zat toch nog twee keer vast in het zand en ik moest Roy twee keer helpen opstaan omdat hij bij het hollen op zijn gebakje gegaan was; iemand van 73 zou ook niet meer moeten rennen. Froukje heeft de vogel al gevonden en de determinatie bevestigd. Vast en zeker niet eerst gekeken maar weer meteen die DNA-spectrometer gebruikt. Die jeugd van tegenwoordig ook, gebruiken ze hun zintuigen helemaal niet meer? Een mooie Middelste Kortteen loopt over het veldje. Toen 40 jaar geleden eenmaal duidelijk werd dat de Kortteenleeuwerik uit West-Europa en uit Centraal-Azië eigenlijk twee verschillende soorten zijn (de Grote respectievelijk de Middelste Kortteenleeuwerik), is het voorkomen in Nederland geëvalueerd en zijn alle nieuwe gevallen extra scherp beoordeeld. Uiteindelijk blijkt dat alle

voorjaarsgevallen in Nederland betrekking hebben op Grote en alle najaarsgevallen op Middelste; wintergevallen komen niet voor.

Overigens heeft de Soundsweep tot een behoorlijke revaluatie van het voorkomen van diverse vogelsoorten in Nederland geleid. Zo blijken Bosgors en Dwerggors niet erg zeldzame doortrekkers te zijn in september en oktober (je vindt ze alleen vrijwel nooit aan de grond). Aan de andere kant blijkt de Roodkeelpieper veel zeldzamer te zijn dan 50 jaar geleden werd aangenomen: twee geluiden die toen aan Roodkeelpieper toegeschreven werden, blijken toe te behoren aan Noordelijke Boompieper (weer zo'n split van de vroegere Boompieper); sindsdien wordt de Roodkeelpieper weer beoordeeld door de CDNA. Ook de waarnemingen van de Blauwstaart zijn sinds het gebruik van de Soundsweep drastisch toegenomen: elk najaar blijkt er wel een Blauwstaart in een bosje in Nederland te zitten. Het aantal zichtwaarnemingen van Blauwstaart staat echter nog steeds op vier omdat de rotvogels altijd in compleet ondoordringbare struwelen zitten.

Swinhoe's Nachtegaal, de Nederlandse naam voor Luscinia sibilans sinds de ontdekking van de eerste voor Nederland in '04 (Roy Slaterus).

Omdat de Soundsweep bij een onverwacht landend vliegtuig toch weer opgeblazen wordt kijken we als afsluiting van deze mooie dag in oktober nog een uurtje over zee bij het 'Beeldje van Steve'. Dit beeldje is hier bij oprichting van de nieuwe zeetrekpost van de VWG neergezet ter ere van de helaas te vroeg overleden zeetrekgoeroe. Over zijn heengaan doen allerlei wilde verhalen de ronde. Het meest hardnekkige gerucht is echter dat hij het hier tijdens een vliegende NW-storm koud kreeg, zijn jas aan wilde trekken, het prikkeldraad ingewaaid is en een week later werd gevonden. Het beeldje stelt een ietwat vadsige zeetrekter voor die in boeddhahouding over zee uitkijkt. We zien hier in een uurtje diverse Kuifaalscholwers (achtergebleven lokale broedvogels), vele Nostovo's en Drieteenmeeuwen en als klap op de vuurpijl een Parelduiker. Voor Froukje nog een nieuwe soort! De soort is hier de laatste 50 jaar nl. extreem zeldzaam geworden.

We gaan langzaam terug naar de passagiersterminal en zien de tweede lading VWG-leden uit het gebouw komen op weg naar de Middelste Kortteenleeuwrik. Onder hen de bejaarde Berry van der Hoorn en Amon Gouw. Zoals gebruikelijk zijn ze net te laat: toen ze uit de metro stapten werd de vogel afgecomd. Na uitwisseling van wat vriendelijke steken onder water lopen ze toch nog maar naar het veldje want ze zijn er toch al. "Misschien ontdekken we nog wat leuks", zegt Berry zonder veel hoop in zijn stem.

Terug pakken wij de ferry naar IJmuiden. Wel een zwaar verouderd vervoermiddel, maar misschien kunnen we met het afspelen van de juiste geluiden via de PC nog leuke stormvogeltjes naar de boot lokken. Ik wacht de gebeurtenissen rustig af met een cola-vieux in een verwarmde dekstoel. De stovjes willen niet zo lukken.

Plotseling wordt er een vogel gecomd via het supersoortennet. Drie paar ogen vliegen meteen naar de comlink. Het is een Swinhoe's Nachtegaal en verdorie, de GPS-code is op Schipholeiland, het Petsjoraveldje! We moeten alle vier onze uiterste best doen om een paar hartgrondige vloeken te onderdrukken en zelfs dan nog lukt het niet! Hadden we die soort maar gekozen op de Soundsweep, dan hadden wij hem waarschijnlijk zelf ontdekt. "Dit is niet sluw", probeer ik modern te klinken. Froukje zucht. "U bedoelt waarschijnlijk, dat is onwijs." Schipper Hopman wil vast niet omkeren en als we naar het vasteland varen en dan weer de metro moeten pakken redden we het niet voor donker. Als het ergens anders was, konden we er natuurlijk met infraroodkijkers op af, maar Schipholeiland is na zonsondergang zelfs voor vogelaars met vergunning niet toegankelijk. Nou ja, ondanks alle veranderingen de afgelopen 50 jaar blijft vogelen verrassend.

Enige gelijkenis met bestaande personen beruist zeker niet op toeval